

Itsenäisyysajan Nyyssösiä

• Heikki Nyyssönen, Oulu

Sata vuotta ei ole pitkä aika kansakunnan historiassa eikä yhden suvun historiassa. Siihen mahtuu minun suvussani hädin tuskin kolme sukupolvea – isoisäni Emil, isäni Arvi ja minä. Kolmikosta olen vain minä elänyt koko ikäni itsenäisessä Suomessa.

Emil oli sitä polvea, joka muutti maalta kaupunkiin. Muutto vaimon ja kolmen lapsen kanssa osui aikaan, joka jo enteili tulevaa sotaa. Kun sota sitten syttyi, myös ukkini nuorin veli Kalle joutui sen pyörteisiin. Hänestä tuli myös yksi sodan uhreista. Heistä 80% oli punaisia. Kallen lyhyt elämä päättyi epäinhimillisissä oloissa vankileirillä. Veisin kimpun punaruusuja Kallen haudalle, jos sellainen jossain olisi.

Sisällissota päättyi, alkoivat puutteen ja nälän vuodet. Työtekevälläkin oli puutetta ruoasta. Emil oli töissä rullatehtaalla, mutta se ei riittänyt. Lapsikatraskin oli kasvanut yhdellä. Perheen pojat saivat käydä kerjuulla. 1930-luvun alkukin oli puutteen aikaa. Vuosikymmenen lopussa talous kasvoi. Sitten iski katastrofi, kun talvisota syttyi. Olin silloin kaksivuotias. Pari vuotta myöhemmin olin jo kuoleman kielissä. Viime hetkillä tehti leikkaus pelasti.

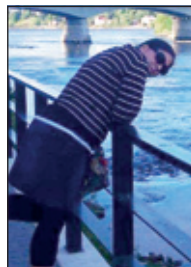
Isäni ajoi ammatikseen kuorma-autoa. Talvisodan aikaan isääni tarvittiin kuljetushommissa kotirintamalla. Jatkosodassa tuli komennus autokomppaniaan. Kenttäpostia tuli Syväriltä ja Äänisen rannoilta. Kirjeet kertoivat asemasotavaiheen elämästä juoksuhaudoissa ja loputtomasta taistelusta hyttysparvia vastaan.

Itse sodasta isä vaiken, myös kotiuduttuaan. Kotona äitini oli kovilla, kun lapsia tuli lisää. Talvisodan aikaan

Kuopiota pommitettiin viidesti. Sireenit soivat 24 kertaa. Äitini juoksutti meitä pikkulapsia pommisuojaan. Muistan kalliosuojan mävät seinät ja puolipimeän. Isä palasi sodasta ehjin nahoin. Elämä alkoi uudestaan. Isä tarttui taas auton rattiin. Emil-ukki vietti eläkepäiviä Anna Liisa -vaimonsa kanssa. Perheen nuorimmainenkin meni miehelään. Vihkiseremonia oli morsiamen kotona. Muistan vain erään yksityiskohdan. Häävieraat lauloivat morsiamelle kuorossa ”Sä kasvoit neito kaunoinen”. Ihmeellistä, mitä mieleen jää. Ja mitä ei jää. Täytin seitsemän ja menin vasten tahtoani kouluun. Vähitellen sekin alkoi maistua. Koulutiestä tuli loppujen lopuksi pitkä. 1940-luvulla kansakoulua käytiin maatalousvaltaisessa Suomessa. Lukukirjatkin oli suunnattu maalaislapsille. Kaupunkilaislapset saivat lukea maatalon töistä. Tarinoissa lapset juottivat hevosta kaivolla ja saattoivat lemmiä laitumelle. Musti haukkui oravaa, kissa leikki lankakerällä ja tyttö kutoi tuvassa sukkaa.

Olin kymmenen, kun ukki kuoli. Mummo löysi sydänhalvauksen saaneen aviopuolisonsa pihan perältä. Sai sydänhalvauksen itsekin, mutta selvisi. Mummi eli vielä pitkään, ehti nähdä minunkin ylioppilaaksi pääsyn.

Asuimme ahtaasti ja mukavuuksitta. Vasta 1950-luvun puolivälissä isä saattoi muuttaa perheensä hieman tilavampaan ja mukavampaan kotiin, jossa oli vessa ja vesijohto. Lapset, joita oli lopulta viisi, lensivät pois kotoa yksi toisensa jälkeen. Isäni ja äitini muuttivat eläkepäivillään vielä kahdesti. Isää kohtasi äkkikuolema. Hän lysähti päiväkävelyllä äitini käsivarsille. Minusta se oli kaunis kuolema.

Puheenjohtajan palsta

• Ilona Frisk, Helsinki

Hyvät Sukulaiset,

Käsissänne on Nyyssösten sukuseuran juhlatiedote, Suomi 100 -hengessä. Suomen juhlavuoden aikana olen miettinyt mitä kaikkea sitä sadassa vuodessa onkaan ehtinyt tapahtua. Opiskellessani muutama vuosi sitten Kiinassa, luokkatoverini eri maista esittelivät aina kunkin maan kansallispäivänä omaa maataan. Silloin opin, että tuolloinen 96 vuotta itsenäisyyttä Suomessa on kunnioitettava aika. Monet maat ovat itsenäistyneet vasta hiljattain ja parhaillaankin ympäri maailman taistellaan itsenäisyyden puolesta.

100 vuotta tuntuu äkkiseltään pitkältä ajalta. Omissa ajatuksissani tuo sadan vuoden takainen elämä näyttäytyy usein kuten dokumenttielokuvissa: ihmiset ovat kävelleet hieman nopeammin ja kaikki on ollut mustavalkoista. Luultavasti sata vuotta sitten on ollut joskus kauan sitten, silloin kun jääkausi on juuri päättynyt. Kun tarkemmin asiaa ajattelee, ei siitä toisaalta ole kovinkaan kauaa kun uuden vuoden yönä Suomen valtuuskunta on Smolnassa odottanut pääsyä Leninin puheille, itsenäisyyden saamiseksi. Aina ja Otto Nyyssönen Joroisten Ala-linnassa eivät kyllä vielä tuolloin ole tainneet mummini Irjan syntymää odotella, mutta ukkini on silloin jo ollut pieni poika. Äitini isoisän muistan hyvinkin vielä, hän on itsenäistymisen aikaan ollut jo 17-vuotias! Ei, todellakaan 100 vuotta ei näin ajateltuna tunnu kovin pitkältä ajalta. Pitkä matka kuitenkin on tultu Seiskarin saarelta, Kuusiston rannoilta, Pohjan pitäjältä ja Joroisten Ala-linnasta, että saan nyt olla tässä kirjoittamassa juhlatiedotteeseen.

Tässä tiedotteessa on paljon asiaa 100 vuoden mittaisesta taipaleesta Nyyssösten suvussa. Haluan kiittää kaikkia niitä, tässä yhteydessä erityisesti Nyyssösiä, jotka ovat vuosien saatossa tehneet työtä ja taistelleet, jotta me saamme nyt juhlia 100-vuotiaasta, itsenäistä Suomea!

Hyvä Nyyssöset, Onnea Suomi! •

Kolme vuotta kului. Vuosikymmenen vaihtui. Alkoi 1990-luku. Siitä on nyt 27 vuotta. Aika on tyystin toinen. Maailma muuttuu ja Nyyssöset sen mukana. Emme puhukaan enää samaa suomea. Eräässä artikkelissa kysytään ”Puhuuko Suomi suomea?” Kieli on altis muutoksille, murre pysyy.

Jos politiikka tympii ja televisio ärsyttää – koska sieltä tulee ”vain” uusintoja – meillä on lupsakka luontomme. Voidellaan leuat ja huastetaan savvoo!

Sitä paitsi, eikö oo kuitenkin piäasia, että suahaan ellee ihtenäisessä Suomessa? On suatu jo sata vuotta! •

Raili Helkiö – kirjoituskilpailun voittajatarina

• Raili Helkiö

Olen syntynyt sota-aikojen jälkeen 1946 viisilapsisen perheen toiseksi vanhimpana lapsena. Meitä oli kaksi tyttöä ja kolme poikaa. Minun tehtäväni oli kesäisin vahtia veljiäni, jotka kaikki olivat minua nuorempia.

Asuimme maalla ja elämä oli niukkaa. Isä kulki satunnaisissa tie-/metsätöissä. Äitikin oli kesäisin ”risusavotassa” istut- tamassa metsää salolla. Hankki hammasrahoja. Ruokaa saatiin pienestä kasvimaasta ja perunapellosta. Marjassa ja sienimetsässä piti olla mukana pienestä pitäen. Kotona leivottiin kaikki ruokaleipä ja joskus jopa pullaa tai sokerikakkua.

Muistoni liittyvät kouluun. Sinne oli matkaa noin 3 km ja se kuljettiin jalan. Talvisin umpihangessa ja suksilla. Joskus itketti ihan, kun pakkanen oli kova ja paleli. Ei ollut toppavaatteita tai lämpökerrastoja. Oli kumisaappaat, monot ja kangaskengät. Siinä koko kenkävarasto. Villavaatteita sentään oli, sillä äiti neuloi meille kaiken tarpeellisen. Villoja oli saatu palkaksi rikkaammista taloista, kun oli käyty siellä auttamassa töissä.

Koulun alaluokkaan kuului 1–3-luokat. Yläluokkaan 4–7-luokat. Koulussa oli kaksi opettajaa ja keittäjä. Alaluokka söi ruuan keittolassa ja isomat luokan takaosassa olevissa pöydissä. Ei ollut haarukoita

ja veitsiä. Oli syvät lautaset ja lusikat. Niillä syötiin niin sopat, kuin perunat ja soositkin. Perjantai oli puuropäivä. Usein oli puolukkapuuroa ja sitä syötiin innolla. Nimittäin syksyllä piti osallistua marjojen hankintaan koululle. Jokaisen piti tuoda 1 litra puolukoita tai 2 litraa punaisia viinimarjoja jos kotona sattui olemaan sellainen pensas.

Luokissa oli pönttöuunit, jotka keittäjä aamuisin lämmitti. Joskus sattui, että keittäjä sairastui ja opettaja määräsi meistä isoimmista tytöistä kaksi tuuraamaan keittäjän töitä. Me kaverini kanssa hommiin ja oltiin ehkä vähän iloisekin, kun saatiin olla pois tunneilta. Keittäjä oli keittänyt herne- sopan valmiiksi ja meidän piti se vain lämmittää. Ruoka lämmitettiin puuhellalla. No me panimme pesän täyteen puita ja saimme syttymäänkin tulet. Tyytyväisenä menimme kattamaan pöytiä. Pian kuitenkin haistoimme jostain tulevan palaneen käryä. Sehän tuli keittiöstä! Olimme unohtaneet lisätä vettä soppaan ja että sitä piti myös sekoittaa välillä. Se paloi pohjaan! No, sitä piti kaikkien kuitenkin syödä, kun muuta ei ollut. Olimme noloja. Soppaa ei jostakin syystä sinä päivänä kulunut paljon. Kyllä muistutettiin pitkään keittäjän taidoistamme.

Silloin järjestettiin kouluissa joul-, äitienpäivä-, vappu- ja itsenäisyyspäiväjuhlia. Oppi-

laat esittivät ohjelmaa. Opettaja piti avauspuheen.

Muistan itsenäisyyspäivä- juhlan kuin eilisen päivän, vaikka aikaa on kulunut noin 60 vuotta. Se oli niin jännittävää! Valittiin yksi tyttö ja yksi poika esittämään isänmaalliset laulut. Valituksi tuli eräs pojista ja tytöistä minä, kun oli jonkin moisen lauluäänen saanut synnyinlahjaksi. Olin niin mahdollittoman ujo ja arka silloin. Mutta ei auttanut, laulaa piti. Siinä me sitten seisomme rinnakkain yleisön edessä, kädet täristen. Kaveri lauloi mahtipontisesti: ”Mun isäin oli sotamies ja nuori kauniskin ...” ja minä sitten: ”Laps’ Suomen ällös vaihda pois sä maatas ihanaa ...” Laulun loputtua salissa oli aivan hiljaista ... olimme hämillämme ... Niiaus ja kumarrus. Sitten alkoivat taputukset. Sen tunnelman muistaa aina.

En tiedä johtuiko se tuosta kouluaikaisesta tapahtumasta, mutta tunnen itseni hyvinkin isänmaalliseksi. Haluan olla suomalainen ja asua Suomessa. Kunnioitan veteraaneja, jotka taistelivat maamme vapaaksi. Olen yrittänyt viestittää jälkipolville samaa asiaa. Olen jo vuosien ajan kutsunut lapset ja lapsenlapset itsenäisyyspäivän lounaalle. He tulevat ketkä pääsevät. Pakkoa ei ole. Joka kerta kysyn heiltä: ”Paljonkos Suomi tänään täyttää?” Aluksi nuoremmat eivät tienneet tai muistaneet,

mutta nyt kyllä. Luulen, että tarkistavat netistä, kun tietävät että kysyn.

Loppujen lopuksi muistoni ovat sodan jälkeisestä lapsuudestani hyviä. Kaikki oli niukkaa. Joskus oli nälkäkin. Ei ollut paljon tavaraa. Ei puhelinta, ei televisiota eikä lelujakaan, mutta silti keksittiin kaikkea tekemistä. Itse tykkäsin piirtää ja lukea. Koulun kirjastosta sai lainata lauantaisin kirjoja, silloin oli lauantaina puolipäivää koulua. Lainasin aina niin paljon kun sai kerralla. Siinä oli rajoitus ettei läksyt kärsisi. Meillä ei ollut sähkövaloja vaan ”Tilley” kaasulamppu ja öljylamppu. Kun valo sammutettiin, lukeminen loppui. Minäpä varasin peiton alle taskulampun, jonka valossa sitten luin kun en malttanut lopettaa. Aamulla oli kyllä usein silmät punaiset ja rasittuneet.

Myös käsityöt tulivat luonnollisesti nuorena mukaan. Ensimmäisen villapaidan neuloin 11-vuotiaana, minua kymmenen vuotta nuoremmalle veljelleni. Kotona oli vain harmaata sukkalankaa ja pieni kerä jotain vaaleansinistä. Niinpä sitten aikanaan, kun sain paidan valmiiksi se oli niin jäykkä, että pysyi pystyssä itseksensä. Vannoin silloin etten koskaan enää neulo. Ei ole pitänyt. Neulon edelleen ja luen myöskin paljon.

Hyvää Itsenäisyyspäivää 100 vuotias Suomi! •

100 vuotta sitten – vuonna 1917 syntyneitä Nyyssösiä

Nyyssönen, Martti

* 1917 Nurmes

† ei tietoa

Isä: Nyyssönen, Heikki Ilmari

* 20.11.1881 + 7.5.1961

Äiti: Puoskari, Olga Josefina

* 24.7.1891 + 20.3.1964

Nyyssönen, Uuno

* 9.1.1917 Joroinen

† ei tietoa

Isä: Nyyssönen, Otto

* 20.3.1872 + 30.3.1949

Äiti: Sojolin, Aina Maria

* 16.5.1879 + 28.8.1947

Nyyssönen, Unto Kalevi

* 18.1.1917 Sippola

† 4.6.1979 Sippola

Isä: Nyyssönen, Otto

* 3.1.1880 Haukivuori

Äiti: Rämä, Ida

* 15.9.1886 + 2.9.1954

Nyyssönen, Hugo Anton

* 1.2.1917 Leppävirta

† 30.6.1981 Riistavesi

Isä: Nyyssönen, Otto Juhonp.

* 22.8.1875 + 28.5.1933

Äiti: Lappalainen, Olga Maria

* 18.9.1884 + 8.5.1969

Nyyssönen, Lyyli Maria

* 23.2.1917 Suonenjoki

† 22.1.1995 Suonenjoki

Isä: Nyyssönen, Pekka

* 18.2.1872 + 13.10.1942

Äiti: Närhi, Linda Maria

* 11.6.1875 + 23.11.1964

Nyyssönen, Sylvi Siviä

* 1.3.1917 Jäppilä

† 16.10.2009 Jäppilä

Isä: Nyyssönen, Toivo Oskar

* 29.12.1883 + 21.4.1957

Äiti: Majuri, Tyyne Maria

* 3.3.1890 + 1.11.1950

Nyyssönen, Aura Inkeri

* 6.3.1917 Savonlinna

† 28.9.2006 Helsinki

Isä: Nyyssönen, Otto Lauri

* 28.9.1885 + 2.4.1937

Äiti: Kindt, Agnes (Aune)

* 23.3.1884

Nyyssönen, Reino Fredrik

* 1.6.1917 Lapinlahti

† 24.9.1976 Kuopio

Isä: Nyyssönen, Juho Fredrik

* 11.2.1872 + 2.9.1939

Äiti: Rönkkö, Maria Tahvontr.

* 23.11.1882 + 17.11.1965

Perheyritys, Rengas-Nyyssönen Ky

• Ari Kankkunen, Varkaus

Varkautelaisen yrityksen Rengas-Nyyssösen syntyvaiheet ajoittuvat 1950-luvun alkuun, kun suonenjokelainen Juho Nyyssönen löysi leipäpuun Kumikorjaamo Arkela Oy:stä nykyisen Rengas-Nyyssösen toimitalon vierestä (Juho muutti Leppävirralta Varkauteen vuonna 1951). Arkela Oy:ssä pinnoitettiin mm. renkaita. Arkela Oy:n työnjohtaja Veikko Ryhönen poraili 40-luvulla reikiä autonrenkaisiin ja iski reikiin erilaisia terästappeja. Hän sai vuonna 1959 patentin PIIKKIRENGAS-keksinnölleen. Ryhönen luovutti patenttioikeudet vuonna 1961 työnantajalleen Kumikorjaamo Arkela Oy:lle. Merkittävästi talviliikennettä edistäneen keksinnön tehnyt Ryhönen jäi vaille keksinnön merkityksen edellyttämää huomioimista.

Juho Nyyssönen jatkoi työnsä jatkamista Arkelan jälkeen muodostuneessa Ryhäsen Renkaassa. Valtakunnallinen ketju Tampereen Kumiaitta jatkoi Ryhäsen Renkaan toimintaa nykyisessä Rengas-Nyyssösen rakennuksessa vuosina 1975–1982. Ketjun perilliset eivät enää halunneet jatkaa toimintaa Varkaudessa (toinen piste Saarijärvellä) ja ehdottivat Juholle toimipisteen vetäjän tointa sekä ilmaisivat liikkeen myyntihalukkuutensa. Juho tarttui tarjoukseen ja näin Rengas-Nyyssönen sai alkunsa vuonna 1982.

Juhon poika Sauli ”Saku” on pyörinyt liikkeessä pienestä asti ja sai näin pikku hiljaa vaikutteita yrittäjän elämästä. Lukion ja yo-merkonomian tutkinnon jälkeen Saku alkoi nähdä yrittäjän ammatin mahdollisuutena työskennellessään

liikkeessä kesäharjoittelijana. Perheen perustaminen oli niinä aikoina ajankohtaista. Saku vihittiin Merja-vaimon (o.s. Kotilainen) kanssa 1986 Varkaudessa. Pojista Sami syntyi 1987, Henri 1994 ja Aleksi 2003.

Juhon voimien hiipuessä yrityksen kirjanpitoa hoitanut Tilitoimisto Issakainen otti Juhon kanssa puheeksi toiminnan jatkuvuuden. Juho ymmärsi asian laidan ja näin Saku tuli yrityksen vetovastuuseen ostamalla yrityksen isältään vähän kerrallaan.

Juho, kansanomaisemmin Jussi, oli usein tuttu näky nuoremmalle polvelle jätetyssä yrityksessään. Hän oli kovasti kiinnostunut mm. sukuasioista ja asioidessani liikkeessä kutsui aina takahuoneeseen kahville ja ”turisemaan”. Jussin juttuja väritti usein heryyvä huumori. Kertomuksia ”vanhoista ajoista” oli mukava kuunnella.

Sakun perhe on tiiviisti mukana toiminnassa. Vaimo Merja on hoitanut yrityksen laskutusta yli 10 vuoden ajan ja poika Sami on mukana työntekijänä. Yrityksessä on vakituksessa työsuhteessa yhdeksän henkilöä, lisäksi sesonkityöntekijöitä.

Nuorissa on tulevaisuus. Sami perusti yrityksen Laatu-vanne (aputoiminimi), suomalaisen alumiinivanteiden ja auton renkaiden verkkokaupan, jossa on yksi työntekijä provisio-palkalla.

Teknologiamurroksen myötä on pitänyt sopeutua uusiin haasteisiin. Ennen oli muutamia renkaiden maahantuojia, joiden kanssa asiointi. Nykyään renkaita ostetaan paljon netin kautta ja toimitus on suoraan kotiovelle. Tämä koette-

Rengas-Nyyssösen vetäjä Sauli ”Saku” Nyyssönen.

lee katetta. Lisäksi yhteydenpito asiakkaan ja liikkeen välillä tapahtuu yhä enemmän netin kautta, millä on ajankäytön suhteen työllistävä vaikutus.

Vuosien kokemus, ostot pieniltä ja suurilta rengasvalmistajilta asiakkaiden toivomusten mukaisesti sekä ihmisläheinen, luotettava palvelu ovat kuitenkin ne keskeisimmät asiat,

joiden varaan on hyvä rakentaa nyt ja tulevaisuudessa. •

Lähteet:

- Sauli Nyyssösen haastattelu 3.11.2017
- www.sahk.fi/ Suomen ajoneuvohistoriallinen keskusliitto – SAHK ry
- www.rengasnyyssonen.fi
- www.laatuvanne.fi

100 vuotta sitten – vuonna 1917 syntyneitä Nyyssösiä

Nyyssönen, Benjamin

* 14.6.1917 Joroinen

† 8.8.2001 Varkaus

Isä: Nyyssönen, Vilhelmi

* 26.1.1881 † 18.1.1941

Äiti: Tenhunen, Alma Antintr.

* 18.7.1878 † 20.9.1940

Nyyssönen, Helvi Edit Unelma

* 13.7.1917 Joroinen

† 10.8.2003 Joroinen

Isä: Nyyssönen, Vilhelm

* 7.4.1864 † 13.2.1937

Äiti: Ylönen, Alina Ollintr.

* 5.4.1884 † 25.1.1922

Nyyssönen, Erkki Vilho

* 14.7.1917 Leppävirta

† 24.6.1944 Maaselkä

Isä: Nyyssönen, Eemeli Vilhelm

* 22.4.1878 † 30.5.1941

Äiti: Nyyssönen, Riikka

* 10.6.1884

Nyyssönen, Vilho

* 20.7.1917 Leppävirta

† 16.6.1978 Varkaus

Isä: Nyyssönen, Erkki Albanus

* 21.6.1883 † 17.3.1962

Äiti: Ollikainen, Sylvi Sofia

* 30.12.1892 † 7.12.1959

Turun Nyyssöset – sisällissodan kaikuja

• Kari Pekka Nyyssönen

Veikko Nyyssönen (Nyyssösten Suku II – taulu 2324) muisteli lapsuuttaan Jäppilän Silvastinmäellä ja sitä, kuinka hänen vanhempansa ja muut saman sukupolven sukulaiset keskustelivat Turun Nyyssöistä.

Veikon isoukin veli Abraham Aataminpoika Nyyssönen (1845–1894) Jäppilästä oli kouluttautunut opettajaksi vaatimattomista lähtökohdista. Abraham teki Turussa merkittävää työtä Kakolan vankien opettajana. Hän nousi hyvään sosiaaliseen asemaan ja koulutti lapsensa hyvin. Lapsista Johannes ”Juho” Nyyssönen toimi nuorena miehenä pianistina antaen konsertteja ja toimien mm. oopperalaulaja Wäinö Solan säestäjänä. Työuransa Juho loi lähetystöneuvoksena. Hymmi Nyyssönen toimi puolestaan aktiivisesti naisten liittojen ja raittiusjärjestöjen toiminnassa, oli L. Onerva -seuran varapuheenjohtajana ja työskenteli varanotaarina. Anni Auri Nyyssösestä tuli Mäntsälän Saaren kartanon emäntä. Anni oli ensin naimisissa poliitikko Mikko Erichin ja sen jälkeen vapaaherra Knut Richard de la Chapellen kanssa. Molemmat miehet olivat osallisina Mäntsälän kapinassa vuonna 1932, eikä liene liioiteltua todeta, että Annista johtuvat henkilökohtaiset syyt olivat myös osaltaan miehillä vaikuttamassa tapahtumien kulkuun. Abrahamin perheestä voi lukea lisää Nyyssösten Sukukirja I:n sivuilta sekä sukuseuramme aiemman puheenjohtajan Heikki Nyyssösen kirjoittamasta sukutarinasta Anni Abrahamin syntytär Nyyssönen.

Abrahamin lapset olivat siis Veikon ukin Aatami Juhonpoika Nyyssösen serkkuja. Jäppilässä oltiin ylpeitä Turun sukulaisista, sillä oli perin harvinaista, että torpan mökistä päästään kulttuuripiireihin. Vanhoista sanomalehdistä on löydetty useita Abrahamia koskevia artikkeleita, jotka pääsääntöisesti liittyvät hänen

Abraham Aataminpoika Nyyssönen ja vaimonsa Augusta o.s. Åkerblom. Kuva Mirja-Liisa Erno.

työhönsä opettajana tai yhteiskunnallisena vaikuttajana. Lehtileikkeistä on pääteltävissä, että Abraham on ollut paitisi oivallinen seuramies, myös edistysmielinen ja kansanosamme heikompia puolustava. Hiukan ennen kuolemaansa hän teki aloitteen vankien oloja ja vartiointia käsittelevän käsikirjan aikaansaamiseksi.

17.8.1878 ilmestyneessä Sanomia Turusta -lehdessä (no 66) Abraham puolustaa sukunimensä oikeinkirjoittamista seuraavasti:

Sijaa on pyydetty seuraavalle:

– **Nöyrä kysymys.** Joku viikko sitte toi kaupunginpalvelia allekirjoittaneelle papinmaksulapun, joka selvästi oli osoitettu asuntooni ja jossa oli nimi ”Kansakoulunopettaja Nysinen”; tänään taas oli tuotu samoin minulle osoitettu kunnalliswerolappu, josta näky olewan nimi ”Wankien opettaja Nyman”.

Näitten johdosta pyydän asianomaisilta kysyä: Onko minun maksaminen kaikenmoisia lappuja, wai onko oikeus – ehkäpä kohtuusti – waatia lappu omalla nimelläni? – Tosin tuoja oli totenut selittää, että Nyman on suomeksi sama kun allekirjoittaneen nimi; waan lieneepä tuota muutakin ruotsintamista, paitsi nimeä, ja jos niitä ruotsinnetaanki, niin tehtäköön se oikeen. Minä kumminki epään tästälähin

koko vaivan omasta nimestäni. Turussa elok. 15 p. 1878

A. Nyyssönen

wankienopettaja Kakolassa.

Täytyy muistaa, että kyseeseen aikaan ruotsi oli vallitseva virka- ja ns. ylemmän luokan kieli. Abrahamin kirjoitukselta voi toki lukea huumorilla sävytettyä piikittelyä asian suhteen, mutta ainakin hän haluaa saada tasapuolista kohtelua nimelleen ja näin myös sukujuurilleen.

Abrahamin isä, Aatami Heikinpoika, kuoli vuonna 1868 ja Ulla-äiti jo 4 vuotta aiemmin. On kuitenkin uskottavaa, että Abraham piti edelleen yhteyttä Jäppilässä asuviin veljiinsä Juhoon, Hermanniin ja Heikkiin. (Riikka-sisko oli kuollut jo 5-vuotiaana). Tietävästi todisteita yhteydenpidosta ei ole säilynyt, mutta Aura-sanomalehdessä 17.9.1887 ilmestyneessä artikkelissa, joka käsiteli maatilojen palstoittamista, Abraham kertoo läheisestä omaisestaan, jonka on täytynyt olla Jäppilän perhepiiristä:

MAATALOUDEN EDISTÄMISTÄ HARRASTAWAIN KOKOUS

Nimismies Sjöman sanoi tehneensä monen monituista talonkauppaa ja silloin aina tyrkyttäneensä asetusta maatilojen palstoittamisesta, mutta aina oli hän puhunut kuuroille korville. Hän oli selittänyt asian tärkeyden irtonaiselle

wäestölle, mutta tämä ei ollut milloinkaan osoittanut taipuwasuutta asialle. Puhujan mielestä sitä paitsi syntyisi useinkin paljon ikäviä rettelöitä palstoittamisen kautta palstoille hankittawain teiden kautta. Muutamin palstoin on aiwan mahdoton saada aikaan mitään tietä.

Agronomi Bremer tahtoi edelleen teroittaa kokouksen mieleen palstoittamisen tärkeyttä ja pysyi edellä lausumis- saan mielipiteissä.

Puheenjohtaja huomautti että tässä etupäässä oli puhe köyhän kansan tilan parantamisesta. Teistä olisi kunnan edeltäpäin tekeminen jonkinlainen suostumus niin että palstoittamisen tapahduttua joka taloon johtaisi tie. Tahtoi myöskin mainita hedelmä-wiljelyksen tärkeydestä. Torpparit useinkin wiljelewät hedelmäpuita, mutta heillä ei ole useinkaan minkäänmoista taetta siitä, kuinka kauan saawat pysyä maatilallansa. Mutta jos heillä olisi oma talo wiljeltäwänä, woisivat he olla warmat, että saawat pitää hedelmä-puunsa, jonka tähden uhraisivat enemmän aikaakin niiden hoitamiseen. Puh. ehdotti että koetettaisiin saada waltiolta apua lainojen muodossa, jotka otettaisiin kuntien nimessä. Takeena lainan takaisin suorittamisesta olisi palstoitettu maa.

Nimismies Sjöman sanoi ha-

wainneensa, että mitä enemmän köyhää kansaa auttaa, sitä suurempaa kiittämättömyyttä se osoittaa.

Agronomi Bremer'in mielestä ei valtiolainoja pitäisi hakea, sillä maassamme on vielä niin paljon wiljelemättömiä seutuja: rämeitä ja soita, joiden kuivattamiseen pitäisi etupäässä saada valtion apua.

Maanviljelijä Wärrä oli lainojen suhteen samaa mieltä kuin edellinen puhuja, mutta katsoi, vastoin häntä, eroittamisen yhtä tärkeäksi kuin lohkomisenkin. Edellisenkin kautta saapi maanviljelijä sen käsityksen itsestään, että hänellä on wiljeltävänä oma maa. Hän on omalla turpeellansa ja hänestä kehkeää sentähden wähitellen itsetajuntaa; hänestä tulee wihdoin vapaa, kelpo kansalainen.

Paisi yllämainittuja käytti vielä useat puhujat puheenwuoroa, mutta koska pääasiassa kannattiivat enemmistön mielipidettä, s.o. palstoittamisen aikaansaamista, emme ryhdy erittäin esittämään heidän puheitaan. Tahdomme kuitenkin mainita erään puhujan (opettaja Nyssösen) sydäntä särkewän kuwauksen torpparien tukalasta tilasta. Puhujalla oli läheinen omainen, jonka on täytynyt neljä eri kertaa siirtyä pois rakentamastaan torpista ja raiwaamiltansa wiljelysaloilta, ainoastaan isäntiensä oikkuisuuden tähden. Kun on saanut toimeentulonsa jotenkin turwatuksi, on käsketty siirtymään muualle. Minkä vaikutuksen tämä tällainen menettely tekee kansalaisiimme, on helppo ymmärtää.

Kun kaikki olivat käyttäneet puhenwuoronsa, katsottiin kokouksen yhteiseksi mielipiteeksi, että palstoittaminen on warsin tärkeä irtonaiselle kansalle sekä sen aineellisen toimeentulon että henkisen tilan edistämiseksi. Maamiesseuroilta, joita jo on syntynyt useita, pitäisi hankkia tietoja tämän kysymyksen walaisemiseksi, jonka tähden päätettiin antaa johtokunnan toimeksi kääntä näiden seurojen puoleen.

Seuraawat kokoukset päätettiin pitää markkinapäivän edellisenä päivänä, jolloin maanwiljelijöitä on kaupungissa runsaammin, kuin muina aikoina.

Abraham siis näki omaan kokemukseensa perustuen jo tuolloin nämä yhteiskunnalliset epäkohdat, jotka olivat osaltaan vaikuttamassa 40 vuotta myöhemmin syntyneeseen kansalaissotaan.

Abrahamin kuoleman v. 1894 jälkeen hänen Hymmi-tyttärensä jatkoi yhteydenpitoa Jäppilään, ainakin serkkuunsa Aatamiin (Juhonpoika) ja hänen perheeseensä.

Hymmi oli vieraillut Jäppilässä jo silloin, kun Aatamin perhe asui Orkootmäessä (myöhemmin Herrasenmäellä ja lopulta Silvastinmäellä). Veikko Nyssösen hallussa olevat vanhimmat valokuvat Orkootmäeltä lienevät juuri Hymmin ottamia, sillä 3.12.1912 päivätyssä postikortissaan Hymmi kirjoittaa: "En ole vielä ehtinyt valmistaa valokuvia, mutta ehkä tässä kuussa saan niin paljon aikaiseksi, että voin niitä valmistaa. Lähetän sitte kaikki yhtäikaa."

Postileimalla 16.1.1909 Helsinki - 18.1.1909 Jäppilä olevan Eduskunnan salia kuvaavan postikortin Hymmi on lähettänyt Aatamille osoitteeseen Pieksämäki, Jäppilä, Orkootmäki. Kortissa lukee:

Hyvää jatkoa uudelle vuodelle!

Ikävää oli kovin kuulla, että Teidän pitää jättää Orkootmäki. Minnekähän nyt mahtanette muuttaa ja koska se lähtö tapahtuu? Ite voimme kaikki hyvin paitsi Juho, jolla on vähän kaula kipeä, vaikkei hän silti ole estetty työstänsä, lukemisestaan. Kai se pian paranee!

Onko Sylvi jo terve ja laskee mäkää! Saima käynee taas koulussa.

Tässä näette kuvan Eduskunnasta.

Monet sydämelliset terveiset Teille kaikille meikäläisiltä. Sekä Hymmiltä.

Helsingissä 3/9 1910 päivätyssä postikortissa Hymmi puolestaan kirjoittaa:

Kiitos kirjeestä. Olemme jo taas kaikki täällä. Anni ja hänen perheensä saapuu viikon päästä, kun A. ja M. lähtevät Italiaan. Tellervo jää meille talveksi. Juhon tulosta Savoan ei tullut mitään, kun hän ei ole ollut oikein voimissa. Siimikään ei vielä ole terve. Sylvi yksin käy siinä koulua, niin se aika on mennyt.

Syd. terveiset kaikille ja Heikki-sedälle meiltä.

Veikko Nyssösellä oli hallussaan useita Aatami Nyssöselle osoitettuja postikortteja Hymmi Nyssöseltä vuosilta 1908-1917. Korttien sisällöstä käy selvästi ilmi, että yhteydenpito on ollut tiivistä ja lämminhenkistä. Jäppilän Orkootmäeltä on lähetetty Helsinkiin korttien kertoman mukaan mm. turkisnahkoja ja marjoja, kun taas he ovat saaneet joululehtiä ja kalentereita.

Viimeinen säilynyt postikortti Hymmiltä Aatamille on päivätytty Tukholmassa 26.6.1917:

Rakkaat sukulaiset. Olen ollut 3 viikkoa täällä ja tänään lähten kotimatalle, joka kestää Tornion kautta 3 vuorokautta. Tulen tänne erään

seuralaisena joka ei yksin voinut matkustaa, ja sain vapaan matkan edestakaisin. Olen ollut äitini sisaren luona ja hauskaa on ollut taas nähdä vähän maailmaa. Terveiset Teille kaikille H:ltä.

Siitä, olivatko Hymmin sisarukset olleet yhteydessä Jäppilän sukulaisiinsa, ei ole tällä hetkellä tietoja. On kuitenkin selvää, että Abrahamin lapset varttuivat aivan erilaisessa sosiaalisessa ympäristössä kuin missä Jäppilässä kasvettiin. Tämä sosiaalinen eroavaisuus johti vuoden 1918 tapahtumien myllerryksessä sukulaiset henkisesti erilleen, sillä ainakin osa Abrahamin jälkeläisistä "sympatiseerasi" valkoisia, kun taas Jäppilän Nyssösiä toimi punakaarteissa.

Opiskellessaan Teknillisessä korkeakoulussa Abrahamin Sylvi-tytär oli mm. mukana nuorten naisten ryhmässä, joka toimitti vaatteisiinsa piilotettuja aseita, ammuksia ja tarvikkeita valkoisille punaisessa Helsingissä. Sylvin lempinimi tuolloin oli Sylva (HS 22.3.2008). Aatamin pojista Toivo ja Aapeli olivat punakaartilaisia ja Einokin joutui punaisten puolelle Varkauden tapahtumien yhteydessä. Pojat joutuivatkin kokemaan vankileirien kurjuuden.

Postileimalla 16.1.1909 Helsinki - 18.1.1909 Jäppilä olevan Eduskunnan salia kuvaavan postikortin Hymmi Nyssösen on lähettänyt Aatami Nyssöselle Jäppilään.

Mielenkiintoisena yksityiskohtana löytyi ilmoitus Aamulehdestä 27.1.1918, jossa mainostettiin pianotaitelija Juho Nyyssösen konserttia Tampereen kaupungintalolla 3.2.1918. On kuitenkin kovin epätodennäköistä, että Juho olisi matkustanut Tampereelle ja konserttia pidetty, sillä ajankohta osuu kansalaissodan alkamiseen. Tampere 1918 -kirjassa kirjoitetaan:

Tammikuun 28. päivän vastaisena yönä suojeluskunnat aloittivat venäläisten varuskuntien riisumisen Pohjanmaalla. Samaan aikaan punaiset ottivat vallan Helsingissä ja perustivat kansanvaltuuskunnan eli punaisen hallituksen. Senaatin joukkojen eli valkoisten ja kansanvaltuuskunnan joukkojen eli punaisten välisen sisällissota oli alkanut.

Pääkaupungista tulleen käsikyn mukaisesti Tampereen punakaarti toimeenpani liikemallanlepanon illalla 26. tammikuuta. Punakaartin toiminta käynnistyi kuitenkin verkkaisesti. Vielä 28. tammikuuta porvarilliset lehdet saivat ilmeystyä, ja myös senaatin joukkojen ylipäällikön Mannerheimin sähkösanoma sodan alkamisesta venäläisiä ja punakaarteja vastaan ehdittiin monistaa ja levittää.

Samana päivänä punakaarti miehitti kaupungin puhelinkeskusten ja porvarillisten lehtien kirjapainot, joten porvarillisten lehtien ilmestyminen päättyi. Seuraavana päivänä punakaarti otti haltuunsa rautatieaseman, jolloin kaupungin kaikki strategiset kohteet olivat punakaartilaiden valvonnassa.

Surmatyöt Tampereenseudulla alkoivat 31.1., joten kulttuuririennolle ei liene ollut tarvettaakaan.

Kansalaissotamme jälkeen ilmapiiri oli hävinneillä punaisilla katkera ja alistunut. Valkoisten voitonriemussa korostettiin porvarillista isänmaallisuutta, joka paikka paikoin kohosi uhoksi asti. Ajanjaksoa kuvaa myös tapahtuma oopperalaulaja Wäinö Solan ja pianisti Juho Nyyssösen konserttimatkasta Tallinnaan maaliskuussa 1919. Lyhennelmä kirjasta Wäinö Sola kertoo 1:

Olin sopinut siitä että maaliskuun 6. ja 8. pñä laulaisin Tallinnassa Eestin apukomitean »Yhistöön» hyväksi. Matkustin siis sinne. Tällöin tapahtui minulle yllättävä ja erikoinen tapaus. Eestin vapaussota oli tiukimmillaan. Suomalainen »Pohjan Poikain» rykmentti oli Marienburgin hurjan ja voitokkaan retken jälkeen ollut parin viikonajan melkein toimettomana Latvian ja Eestin rajakaupungissa Walkissa. Miehet alkoivat hermostua toimettomuudesta, ja pientä vallattomuutta ja kurittomuuttakin oli syntymässä joukoissa. Asemassa olemisen on ikävää miehille, jotka aina odottivat hurjia yllätyksiä, kahakoita ja kipakoita seikkailuja.

Sunnuntaina 9. pñä oli säestäjänä Juho Nyyssösen kanssa päivällisillä hyvien ystäväni E. Christianssenien luona. Haastelimme vilkkaasti päivän tapaustista ja »Pohjan Poikain» urheista retkistä. Yhtäkkiä astuu ruokasaliin sotilaskomennuskunta: upseeri ja kaksi sotilasta. Vänrikki Kalervo, jonka huomasin »Pohjan Poikiin» kuuluvaksi, astui luokseni ja julisti minut vangituksi ja vaati heti seuraamaan itseään. Kaikki vieraat ja isäntämme hämmästyivät. Minä kysyin pidättämisen syytä. Kalervo ei ruvennut selittelemään, vaan toisti vaatimuksensa entistä tiukemmin. Jätin hyvästi isäntäväelleni ja lähdin komennuskunnan mukaan. Minut vietiin autolla rautatieasemalle. Siellä mentiin asemalla seisovaan asuntovaunuun, jossa asui »Pohjan Poikain» kuuluisa päällikkö Hans Kalm. Hän esitti itsensä pyytäen anteeksi suorasukaista ja outoa tapaa ja pyysi kohteliaasti istumaan. Hän kutsutti esikuntansa vau-

nuosastoonsa, ja pian olimme iloisessa keskustelussa yhdessä esikuntapäällikön, kapteeni Elja Rihtniemen ja talouspäällikkö H. Tornbergin kanssa. Tällöin kävi ilmi, että eversti Kalm tahtoi jollain tavoin ilahduttaa »Pohjan Poikiansa» ja oli saanut päähänsä, että minut oli vietävä laulamaan miehistölle. Juna oli valmiina lähtemään klo 19, ja seuraavana aamuna oltaisiin Walkissa.

Sattui niin onnellisesti, että kovien pakkasien ja suurten ahtojäiden tähden vain jään-särkijä »Wanemuine» välitti liikennettä Helsingin ja Tallinnan välillä. Sen oli määrä lähteä Helsinkiin tiistaina aamupäivällä, jolloin lomani päättyi ja minun oli oltava työssä Operassa. Suostuin siis eversti Kalmin ehdotukseen, mutta säestäjänä Juho Nyyssönen, joka oli saanut äskettäin paikan ulkoministeriössä ja jonka oli määrä tiistaina saapua uuteen toimeensa, jolloin hänen diplomaattiuransa alkaisi, oli myös saatava mukaan. Kun eversti Kalm lupasi pitää huolen siitä että ennättäisimme tiistain laivaan, sovittiin että esikunta järjestäisi sähköteitse seuraavaksi illaksi Walkiin konsertin, jonka tulot tulisivat »Pohjan Poikain» ambulanssin hyväksi. Olimme määrääkään eversti Kalmin esikunnan junassa matkalla Walkiin.

Aamupäivällä teimme ratsastusretken Walkin ympäristöön katsomaan sodan häviötyksiä. Etenimme etulinjoille saakka. Jonkin matkan päässä alkoivat venäläisten linjat. Oli hiljaisen odotuksen aika, valmistauduttiin taisteluun ja odotettiin tilanteen kehitystä.

Päivällä ambulanssin henkilökunta kutsui Nyyssösen ja minut päivälliselle. Läsnä olivat eversti Kalm, kapteeni Rihtlahti, Pastori Thure af Björkstén, professori Cederberg ja sairaanhoitajattaret Ruth Hannula ja Saara Rampanen. Puheita pidettiin molemmin puolin ja mieliala oli korkealla. Klo 18 alkoi konsertti Walkin »Säde» -seuran juhlasalissa.

Erään Pohjan Pojan maaliskuun 10.pñ muistiinpanoista julkaistu kuvaus konsertista:

»Kun P.P. soittokunnan »Unkarilaisen Huvinäytelmän»

viime soinnut olivat laanneet, astui areenalle Sola (pianisti Nyyssösen seuraamana)! Sali oli luhistua suosionosoituksesta, ennen kuin yksinkertaiseen sotilaspukuun puettu suomalainen laulaja ehti edes kumartaa. Kun tervehdysmyrsky oli tauonnut hiiskumattomaksi hiljaisuudeksi, lausui Sola tuoreimmat tervehdykset Suomenlahden tuolta puolen Pohjan Pojille. Sanoi Suomesa, varsinkin suomalaisissa piireissä, askeleitamme tarkkaan ja innostuneesti seuraturun. Oli kuultu »pienistä vallattomuusistamme», jotka kuitenkin peittyivät suurten ansioittemme varjoon. Imarteli meitä sanomalla, että meidän olimme ainoat, jotka pystyimme taistelemaan maailman mahtavinta vihollista vastaan. Japani, Amerikan Yhdysvallat ja Suomi, vain näillä kolmella oli enää armeija, josta voitiin puhua! Suomi oli vihdoinkin se »pieni kansa pohjoisesta, joka kerran vapauttaisi maailman». Lopuksi huudettiin kolme kertaa eläköötä Suomelle. Ja sitten alkoi laulaminen. Yksitoista toinen toista loistavammin esitettyä laulua...»

Konsertin jälkeen olimme Pohjan Poikain I pataljoonan upseerien vieraina heidän kasinossaan. Salin kaikilla ikkunalaudoilla oli koristeellisessa järjestyksessä toista sataa täysinäistä viina-, olut- ja viinipulloa odottamassa erikoisen juhlan alkamista. Meillä oli vain kaksi tuntia junan lähtöön. Pataljoonan komentaja B.E. Hannula kiitti konsertista ja ilmoitti, että koko pullopatisteristo oli tyhjennettävä ennen lähtöämme. Hengessäni kauhistuin meritaistelua, sillä en ollut tottunut näin kiihkeään ilonpitoon, nuorukainen Nyyssönen vielä vähemmän. Mutta juoneen yhdyttiin, sillä arvelin: parempi karhun mahassa kuin sen hampaissa, ja niin siinä otettiin maljoja yhden, jos toisenkin asian kunniaksi. Aika kiiti huomaamatta puheiden ja laulun vaihdellessa ja ilonpidon muuttuessa yhä remullisemmaksi. Yritimme monesti tehdä lähtöä, mutta aina meitä rauhoitettiin, sillä juna odottaakin jos tarvitaan. Viimein pääsimme lähtemään

ja tulimme saattajinemme asemalla, mutta huomasimme junan lähteneen. Tämä oli meille hyvin epämiellyttävä yllätys. Seuraavana aamuna oli määrä laulaa operassa Helsingissä, ja Nyysöselle merkitsi myöhästyminen diplomaattiuran katkeamista alkuunsa. Ainoa pelastus oli saada juna kiinni! Kiireellä läksimme eversti Kalmin luo esikuntaan pyytämään apua. Hän tiedusteli puhelimitse aseman komendantti Leo Eroselta mahdollisuuksia. Onneksi olikin asemalla veturi lähtövalmiina. Eronen sai määräyksen järjestää vaunun ja lähteä mukaan. Runsaan tunnin kuluttua pääsimmekin tällä ylimääräisellä junalla ajamaan karkulaista takaa. Tavoitimme sen puolimatassa kolmen aikaan yöllä Sangasten asemalla, missä se odotti meitä ja niin lähdettiin edelleen Tallinnaa kohti.

Mutta ei junaseikkailumme vielä tähän päättynyt. Pyrkiesämme meille määrättyyn vaunuosastoon huomasimme siellä loikomassa kaksi juutalaista. Pyynnöistämme huolimatta he eivät suostuneet antamaan meille tilaa varatuilla paikoillamme. Kun sota-aikana rautatiet ovat sotaväen komennossa, Eronen etsi junakomendantin, joka vaati juutalaisia antamaan tilaa meille. Näiden yhä pullikoidessa junakomendantti kutsui avuksi junapartion –

kaksi suomalaista sotilasta, jotka käskyn saatuaan kävivät kiinni vastaanhangottelijoihin, kiskaisivat heidät paikoiltaan, veivät vaununsillalle ja työnsivät kiitävästä junasta tienpuoleen. Saman tien menivät tavaratkin. Saimme paikamme täpötäydessä junassa, ja torkkuen tulimme kello 9:n ajoissa Tallinnaan.

Täällä saimme tietää, että »Wanemuine» tulisikin vasta seuraavana päivänä ja lähtisi Helsinkiin aikaisintaan perjantaina. Vaikeiden jäästeiden tähden se oli myöhästynyt, eikä mitään muitakaan laivoja ollut linjalla. Ei auttanut muuta kuin sähköttää kotiin ja ilmoittaa kiusallinen tilanne. Vietimme pari iloisia päivää Tallinnassa hyvine ystävien vieraina. Perjantaina pääsimme vihdoinkin läpi ahtojäiden läpi Helsinkiin.

Jalo Wäinö Sola (entinen Sundberg) oli Kotimaisen Oopperan perustajajäseniä ja loi merkittävän uran oopperalaulajana antaen yli 1000 konserttia ja tehden lähes 100 levytystä. Hänen työtovereitaan olivat mm. Jean Sibelius ja Aino Ackté. Säestäjänä Juho Nyysösen lisäksi on toiminut mm. Oskar Merikanto ja Emil Kauppi. Eräissä Solan levytyksissä myös Juho Nyysönen on toiminut säestäjänä. Näistä ainakin 25.9.1912 äänitettyjä

lauluja on uudelleen julkaistu vuonna 1999 levyllä Wäinö Sola – Recordings 1909–1944 (FUGA 9096).

Vuoden 1918 tapahtumat ja koivat Suomen kansan. Näin kävi myös Turun ja Jäppilän Nyysösten osalta ja yhteys heidän väliltään katkesi – lähes kokonaan, sillä ainakin Hymmi Nyysösen kirjeitä Jäppilän Silvastinmäkeen Aatami Nyysösen lapsille on säilynyt. Viimeinen näistä on osoitettu Sylville ja Aapelille (päivätty Helsingissä 21.12.1945):

Hyvä Sylvi ja Aapeli,

Kun en ole moneen aikaan mitään kuullut teiltä päin, panen pari sanaa paperille joulutervehdykseksi. Me voimme täällä kaikki kuten tavallisesti. Joulukuun on ovelta, mutta ulkona sataa, joten vähäinen lumi sulaa sen tien. Ei taida olla oikeata jouluilmaa tulossa, mutta joulutunnelmaa on jo ilmassa, ja puodit täynnä ostajia, vaikkei oikein ymmärrä, mitä ihmiset ostavat nykyisin muuta kuin kirjoja ja muuta paperitavaraa.

Kuinkakohan teillä päin voidaan? Siellä maalla taitaa olla enemmän suuhunpantavaa kuin täällä. Sipuliahhan esim. en ole koko syksynä nähnytkaan, eikä minulla ole sitä edes sormenpään vertaa jouluksi. Toivottavasti saan sitä sentään maistaa sisareni luona. Tuoretta kalaa, koljaa, sentään on, ja tulee sitä yhden joulun toimeen ilman lipeäkallaa ja kinkkuakin. Vaikka meidän joulumme ruoan puolesta ainakin täällä pääkaupungissa tulee olemaan ehkä entistä karumpi, on meillä Suomessa sentään paljon parempi kuin on monissa muissa sotaa käyneissä maissa. Leipäkin levenee vuoden alusta 50 gr:lla päivässä, siispä noin yhdellä puoroannoksella.

En lähetä enää joululehtiä, kun en oikein tiedä tuleeko se perille. Toivotan teille kaikille oikein hyvää joulua. Tervehtien Hymmi.

Veikko Nyysönen ei ollut tietoinen siitä vastattiinko Turun Nyysösten kirjeisiin enää kapina-ajan jälkeen. Haavat

olivat syvät kaikkialla Suomessa. Veikko totesi, että jos olisi silloin nuorena ymmärtänyt asiat paremmin, hän olisi itse ottanut yhteyttä Turun sukulaisiin ja halunnut tavalta erityisesti Juho Nyysösen. Veikko toivoi, että tapaaminen olisi johtanut hänet kanttorin oppiin ja näin muuttanut hänen tulevaisuutensa suuntaa musiikin alalle.

Tarinamme sai jatkoa vuonna 2011, kun Nyysösten sukuseuran sukututkija Ari Kankuseen otti yhteyttä Abraham Nyysösen tyttären Sylvin pojantytär Mirja-Liisa Erno. Hän lähetti arvokkaita valokuvia Abrahamista ja hänen vaimostaan Augustasta, kuin myös isovanhemmistaan Ture Ernost (1892–1967, jääkärikapteeni, everstiluutnantti, taidemaalari) ja Sylvistä (1893–1981).

Veikko Nyysönen oli erittäin iloinen, kun sukulaisuus Jäppilän ja Turun Nyysösten välillä oli jälleen löytynyt. Näin ympyrä ei sulkeutunutkaan, vaan uusi mahdollisuus avautui. •

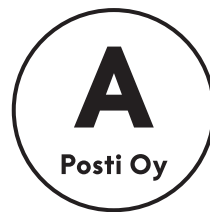
Tämä tarina pohjautuu pääosin Veikko Nyysösen haastatteluun ja häneltä saatuihin aineistoihin. Veikko ennätti lukea valmiin tarinan ja hyväksyi sen esittämisen sukuseuramme julkaisuissa. Toivo Veikko Nyysönen nukkui pois 6.3.2012.

Lähteet:

- Veikko Nyysösen haastattelu 20.10.2010 Jäppilässä
- Ari Kankunen, Marianne Sartomaa – Nyysösten Suku I (Sulkava 2007)
- www.digi.kansalliskirjasto.fi – Historiallinen Sanomalehtikirjasto: Sanomia Turusta no 66 17.8.1878, Aura 17.9.1887
- Helsingin Sanomat 22.3.2008 – Artikkelit Neiti E. – Verna Erikson
- Tampere 1918 (Tampereen museoiden julkaisuja 100 / Tampere 2008)
- Wäinö Sola – Wäinö Sola kertoo 1 (WSOY – Porvoo 1951)
- Wäinö Sola – Recordings 1909–1944 (Fuga 9096-YLE)
- Wikipedia: fi.wikipedia.org/wiki/Wäinö_Sola

Veikko ja Hilka Nyysösten sukuhaudalla Turussa. Kuva Veikko Nyysösten

Posti Green

100 vuotta sitten – vuonna 1917 syntyneitä Nyysösiä

Nyyssönen, Toivo * 3.8.1917 Jäppilä

† 20.11.2003 Lahti

Isä: Nyyssönen, Otto Juhonp.

* 18.8.1878 † 24.3.1924

Äiti: Taavitsainen, Hilda Sofia

* 9.12.1877 † 10.7.1952

Nyyssönen, Toivo * 16.8.1917 Valkeala

† 3.7.1993 Kouvolaa

Isä: Nyyssönen, Vilhelm (Ville)

* 29.1.1871 † 14.6.1956

Äiti: Oksanen, Maria Taavetintr.

* 12.4.1874 † 21.5.1949

Nyyssönen, Tyyne Aliina * 17.9.1917 Leppävirta

† 8.12.1989 Helsinki

Isä: Nyyssönen, Herman

* 3.3.1876 † 26.2.1926

Äiti: Aholainen, Hilja Maria

* 16.9.1885 † 28.8.1957

Nyyssönen, Tyyne Elina * 17.9.1917 Kuopion mlk

† 11.6.1994 Vehmersalmi

Isä: Nyyssönen, Vilhelm (Ville)

* 17.4.1869 † 1.4.1922

Äiti: Tuomainen, Vilhelmiina

* 22.6.1882 † 11.9.1943

Nyyssönen, Tyyne Siviä

* 18.9.1917 Lappee

† 2.9.1996 Lappeenranta

Isä: Nyyssönen, Taavetti Herman

* 8.2.1873 † 9.12.1948

Äiti: Partanen, Leena Adamintr.

* 12.8.1880 † 13.8.1949

Nyyssönen, Yrjö

* 19.9.1917 Leppävirta

† 15.8.1989 Leppävirta

Isä: Nyyssönen, Kustaa Vilhelm

* 22.11.1880 † 8.2.1958

Äiti: Kekkonen, Hilda Lyydia

* 14.6.1884 † 23.5.1961

Nyyssönen, Aino Kerttu

* 29.11.1917 Jäppilä

† 25.2.2004 Virtasalmi

Isä: Nyyssönen, Vilho (Ville)

* 28.5.1861 † 15.3.1919

Äiti: Lappi, Juliaana

* 2.1.1872 † 29.3.1959

Nyyssönen, Martti

* 16.12.1917 Jäppilä

† 3.6.1948 Jäppilä

Äiti: Nyyssönen, Siiri

* 9.3.1898 Joroinen

Hyvää Itsenäisyyspäivää
& Rauhaista Joulua!

TILIJARJA

www.tilijarja.fi

Nyyssös-paitojen LOPPUUNMYynti

Jäljellä 1 kpl M- ja 1 kpl XXL-kokoja

Hinta nyt 7 euroa + postituskulut.

Tilaukset: Lempi Markkanen,
puh. 040 731 2833.

Viimeisiä
viedään

**PIKEE-
PAITA 7,-**

**seuran
INFO**

www.nyyssonen.info

Ilona Frisk puheenjohtaja
ilona.frisk@nyyssonen.info

Heidi Markkanen sihteeri, jäsenasiat
heidi.markkanen@nyyssonen.info

Ari Kankkunen sukutiedot
ari.kankkunen@saunalahti.fi

Postiosoite

Nyyssösten Sukuseura ry
c/o Kari Pekka Nyyssönen
Paulinkuja 2 D 8, 79100 Leppävirta

SÄHKÖPOSTIOSOITTEET

Tiedotamme jatkossa sukuseuran ajan-
kohtaisista asioista sähköpostin vä-
lityksellä. Jos osoitteesi ei ole vielä
tiedossamme, lähetä se sihteerille:
heidi.markkanen@nyyssonen.info

Seuratoiminnan tukijat

**GRANIITTIRAKENNUS
KALLIO OY**

www.graniittirakennuskallio.fi

ASFALTTIKALLIO OY

PK KANAVAT

TV-KANAVAT JA KANAVAOSAT

**RENGAS
Nyyssönen**

SEEPSULA

novaholm

S I S Ä - S A V O N

SÄHKÖ OY

www.s-soy.fi
Herralantie 5, 77600 SUONENJOKI
Puh. 010 271 1930

